

Universitätsbibliothek Paderborn

Qvæstiones Morales Selectiores De Lege Interna Et Externa

discussæ, ac Resolutæ, & in duos Libros divisæ, In quibus, propositis casibus, prima quædam principia, ad plurimas alias Quæstiones similes resolvendas perutilia, subinde examinantur

[De Lege Interna]

Beati, Gabriele

Augustæ Vindellicorum, 1729

VD18 90108957

13 An conscientia dubia circa circumstantiam facti, ullam pariat obligationem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39908

QUAESTIO XIII.

An conscientia dubia circa circumstantiam facti, ullam pariat obligationem.

CASUS.

SEMPRONIUS, post emissum castitatis votum, dubitare coepit, an habuerit tunc animum se obligandi, & aduertentiam sufficientem ad illud emittendum. Quæritur; Vtrum votum implere teneatur.

SUMMARIUM.

- 4 Principium vniuersalissimum pro dubio circumstantia facti.
- 5 Circumstantia facti, in dubio, semper præsumitur.
- 6 Factum tunc possidet.
- 7 Dubitans, an, ex animo, votum emisit, obligatur.
- 8 Defectus circumstantia, in neutro foro, præsumitur.
- 9 Voti obligatio, est certa, & excusatio dubia.
- 10 Censura, de cuius valore, ac circumstantiis, dubitatur, ligat.
- 11 Cui homicidio dubio, a lure, irregularitas sit imposta.
- 12 Lex, de cuius abrogatione dubitatur, obligat.
- 13 Votum, de cuius materia dubitatur, an sit indifferens, obligat.
- 14 Matrimonium, in dubio, censendum est, validum.
- 15 Alienatio, de cuius valore dubitatur, est valida.

RATIO DUBITANDI.

HÆc est alia Quæstio continens principium, non minoris utilitatis, nec minus vniuersale, quam præcedens.
R. P. Beati Lib. I.

Sempronius ergo ex unâ parte non videtur teneri; quia in dubio factum non præsumitur, nisi probetur, vt dictum est Quæst. præcedenti; Sed in casu præsentis versamur in dubio facti; dubitatur enim, an vouens habuerit animum se obligandi, ac iudicium sufficiens, vel non habuerit; quod est quid facti. Ergo sequitur, animum non esse præsumendum, & consequenter, Vouentem non obligari ad votum seruandum.

Ex aliâ verò; Cum constet, votum fuisse emissum, & dubitetur de eius excusatione, possessio stare videtur pro voto, non verò pro eius excusatione. In dubio autem melior est conditio possidentis.

NOTABILE.

Aduertendum est; sicut factum valde differt à circumstantia facti; Ita valde inter se differre, dubium facti, Et dubium de circumstantia facti, Valde enim differunt inter se dubium, quo quis dubitat, an votum emisit; vel non emisit; & dubium, quo dubitat, an, dum votum emisit, habuerit animum se obligandi, vel non habuerit. In primo dubio, principium illud; factum, in dubio, non præsumitur, nisi probetur, vniuersalissimè & sine
M vlla

vllā exceptione, valet in omni casu, etiam irregularitatis ratione homicidii, vt infra patebit; In dubio verò circumstantiæ facti non valet; Imò in hoc dubio datur aliud principium oppositum non minus vniuersale; Quod scilicet: *In dubio circumstantia, qua comitari solet actionem, defectus non presumitur, nisi probetur; & neganti incumbit onus probandi, non asserenti; siue, quod idem est; circumstantia semper presumitur, quandiu oppositum non probatur.*

¶ Veritas autem huius principii fundatur in modo, quo connaturaliter operamur; Dum enim operamur, semper regulariter loquendo, operamur cum debitis circumstantiis. Sic, qui loquitur, regulariter loquitur id, quod habet in corde, qui promittit serio, & ex animo promittit; Qui agit, deliberatè agit, & cum debita aduertentiâ. Hinc ergo fit, vt, cum constat de aliqua operatione, semper presumantur in iure omnes circumstantiæ debite, nisi earum defectus probetur, quia hic est modus operandi nobis magis connaturalis & consuetus; Et præsumptio nihil aliud est, quam probabilis coniectura ex his, quæ communiter solent contingere. Cum autem iudicium Fori interni semper conformetur iudicio Fori externi, quando hoc non nititur falsâ præsumptione, vt dictum est; hinc fit, vt etiam in Foro conscientiæ, cum constat de facto & operatione, semper presumantur adesse debite circumstantiæ, quandiu non probatur oppositum.

¶ Quod confirmari vltèrius potest etiam ex regulâ illâ vniuersali, quod *in dubio melior est conditio possidentis*: nam, cum constat de facto, & dubium est de circum-

stantiâ, possessio stat pro facto, quod est certum, & non pro circumstantiâ, quæ est dubia. Ergo tunc melior est conditio facti, quàm circumstantiæ, sicque præualet obligatio, quæ connaturaliter sequitur ex facto. His positis,

RESOLUTIO.

Ad casum responderetur: Cum verlemur in dubio, non facti, sed circumstantiæ; Sempronium obligari ad votum implendum, ita *Sanch. lib. 2. matr. d. 41. num. 37. & lib. 4. sum. c. 1. num. 13. Suar. de cens. tom. 5. disp. 40. s. 6. num. 5. & tom. 2. de relig. lib. 4. de voto c. 6. num. 3. Layman lib. 1. tr. 1. cap. 5. s. 3. num. 30. Bonac. de cens. disp. 2. quest. 2. pun. 6. s. 2. num. 50. & d. 4. de voto quest. 2. pun. 3. s. 2. nu. 17. circa medium. Sayrus lib. 3. c. 28. Henriq. lib. 6. cap. 26. n. 7.*

Probatur primò: Quia in dubio circumstantiæ, defectus in Foro externo non presumitur, nisi probetur, & præsumptio iuris stat pro circumstantiâ, non verò pro eius defectu; Iudicium autem Fori interni sequitur iudicium Fori externi, quando hoc non nititur falsâ præsumptione, vt sæpius dictum est.

Secundò: Quia possessio stat pro facto, eiusque obligatione, quæ cum ex facto connaturaliter sequatur, est certa, sicut certum est ipsum factum; non verò pro exculatione obligationis, cum hæc sit dubia, sicut dubia est circumstantia, ad quam sequi deberet.

COROLLARIA.

Colligitur ex dictis primò: cum constat, latam esse censuram, sed dubitatur,

tatur, an Superior habuerit causam sufficientem ad eam ferendam; vel an censura ipsa sit iusta, vel an sit debito modo lata, vel an sit lata animo ligandi, &c. semper censuram esse validam, & ligare, quia in his omnibus casibus, constat de facto, & est dubium solum de aliquâ circumstantiâ facti. In dubio autem circumstantiâ defectus non præsumitur, nisi probetur; Et possessio stat pro obligatione censure, quæ est certa, non verò pro eius excusatione, de qua dubitatur.

¶ **II** Secundò: *Cum in cap. Ad audientiam, & in cap. significasti: deciditur:* in dubio homicidii dubitantem iudicandum esse irregularem; decretum illud intelligendum esse, non de dubio facti, cum scilicet dubitat quis, an ab eo graviter vulneratus mortuus sit, vel non mortuus, & adhibita debita diligentia certificari non potest: In hoc enim casu valet regula universalis, quod *factum in dubio non præsumitur, nisi probetur*; sed de dubio circumstantiâ facti, quando scilicet dubitat quis, an Ticius à Sempronio occisus, ab eo fuerit occisus propter suum consilium, vel quando sequitur abortus, dubitat, an fœtus esset animatus, vel non &c. In his enim & similibus casibus, cum constat de homicidio, & de abortu, & sit dubium solum de circumstantiâ; dubitans censendus est irregularitatem incurrisse, quia possessio stat pro homicidio & pro abortu, quæ certa sunt, & non pro circumstantiâ, quæ est dubia: Et cum defectus circumstantiâ non præsumatur, consequenter dubitans præsumitur suo consilio in homicidium influxisse, vel fœtum per abortum emissum fuisse animatum. Ita *Henriquez lib. 14. cap. 14.*

n. 3. & alii, quos refert Rebellius par. 2. lib. 1. quæst. 3. sec. 2. num. 13.

Tertiò: cum constat, latam esse legem, **12** & dubitatur, an fuerit acceptata, vel sufficienter promulgata, aut usu recepta vel abrogata, legem obligare; Tum quia acceptatio, promulgatio & abrogatio sunt circumstantiâ legis. In dubio autem circumstantiâ defectus non præsumitur, nisi probetur. Tum quia possessio stat pro lege, eiusque obligatione quæ est certa; non verò pro eius acceptance & abrogatione, quæ sunt incertæ; Tum denique: quia cum constat de lege in Foro externo, etiam circumstantiâ præsumitur. Ergo etiam in Foro interno: idem enim est iudicium Fori interni & externi, quando externum falsâ Præsumptione non nititur.

Quartò: Eum, qui scit, se votum emis- **13** sisse, sed dubitat hic & nunc, an votum obliget ratione alicuius circumstantiâ occurrentis: V. G. ratione finis, vel ratione materiæ, quæ dubitatur esse indifferens, teneri votum implere; Tum quia possessio stat pro Voto, de quo constat fuisse emissum, non verò pro eius excusatione, cum de illâ dubitetur; Tum quia præsumptio stat pro circumstantiâ, cum earum defectus nunquam præsumatur, nisi probetur: Tum denique, quia obligatio naturaliter sequitur ad votum, nisi contrarium ostendatur. Cum ergo constat de voto, constat etiam de eius obligatione, nec contrarium ostenditur.

Quintò: In dubio, an promissio vel vo- **14** tum aut Matrimonium sit validum censendum esse validum: Tum quia votum vel Matrimonium est certum, & dubium

est solum de aliqua circumstantia ad eius valorem requisita. In dubio autem circumstantia, defectus non praesumitur, nisi probetur; Tum quia, possessio stat pro voto, vel matrimonio, quod est certum; Tum denique, quia praesumendum est, votum, vel matrimonium, factum esse, cum omnibus conditionibus, ad valorem necessariis, cum hic sit modus operandi nobis connaturalis, unde, *in c. si quis acceperit* 33. q. 1. deciditur, cum dubium est, an matrimonium sit validum, iterum non esse contrahendum, sed pro matrimonii valore esse praesumendum.

35 Sexto; In dubio, an alienatio sit facta cum debitis solemnitatibus, talem alienationem esse validam; tum quia solemnitates, cum sint circumstantiae, alienationem regulariter comitantes, praesumuntur

adfuisse, cum illarum defectus nunquam praesumatur, nisi probetur; Tum quia, possessio stat pro alienatione, de qua constat fuisse factam, & consequenter etiam pro ejus valore, cum hic connaturaliter sequatur ad alienationem, sicut obligatio connaturaliter sequitur ad promissionem.

16 Quotiescumque ergo occurrerit aliquod dubium; videndum statim erit, an illud sit dubium facti, an verò dubium de circumstantia facti. Si fuerit dubium facti, valebit principium illud vniuersalissimum. *Factum, in dubio, non praesumitur nisi probetur.* Si verò fuerit dubium de circumstantia facti, valebit hoc aliud; *Defectus, non praesumitur, nisi probetur;* haeque ex his duobus principiis, solui facile poterunt, omnes similes casus, in quacumque materia, occurrentes.

Q V A E S T I O X I V .

An qualibet conscientia dubia circa circumstantiam facti, ullam pariat obligationem.

C A S U S .

TITIVS, Consilium dederat Caesari; vt Pompeium occideret, sed postea consilium reuocauerat. Accidit tamen, vt Caesar, Pompeium occiderit; quo audito, Titius statim dubitare coepit, an Caesar, eius consilio, ad homicidium illud motus fuerit; & consequenter, an ipse, homicidii particeps fuerit, & ad damnorum restitutionem teneatur: Quæritur, an teneatur.

S V M M A R I V M .

- 3 Quot modis consuli possit homicidium.
 9 Consulens aliquando, reuocato consilio, ad nihil tenetur.

- 10 Possessio tunc stat pro reuocatione.
 11 In Foro externo, consilium censetur sufficienter reuocatum.
 12 Aliquando consulens, etiam reuocato consilio, tenetur ad damna.

13 Pos-